

D. ORIBASII AR-

CHIATRI IULIANI CAESARIS, IN MEDICINAE COMPENDIUM AD EVSTATHIUM FILIUM PRAEFATIO.

LIVSSIONE domini Iuliani Diui Augusti collecti sunt ex omni regione Archiatri, ex quibus elegit optimos & probatos medicos numero LXXII, inter quos & mea est electa paruitas, ut diuersis antiquorum autorum libris in unum congregatis, ea quae utiliora in curationibus posita erant ad sanitatem hominum, in paruis uoluminibus omnia continerentur. Quo facto in LXXII libris a nobis comprehensa sunt. Ex quibus libris, dulcissime fili Eustathi, Synopsiton tibi fieri sperasti, considerans, quia non inutile sit tibi peregre ambulanti, sed & alijs qui non negligunt discere medicinam. Qui prolixius laborando a doctore uiuo sermone audierunt, ad exercendam artem Synopsiton habebunt ad facilitatem actionum repetendarum, propter hoc quod compendiose, & ueraci doctrina a nobis sunt comprehensa, recapitulantes sibi in memoriam reuocabunt quae legerant, & discere uolentibus medicinam, & legentibus frequentius cum usu proficere potest. Scripsimus enim sola experimenterata adiutoria ad praesens, quae facile inueniri possunt, & ea quae cara sunt, aut difficilius inueniuntur in omnibus confecta. Quae utilia sunt tradimus adiutoria, quae medicis in usu fuisse probauimus, & dietam competentem facere solent. Chirurgiae autem commemorationem nullam facientes, quia difficilius est ad faciendum, & magis in apozimis recusanda est. Usus autem ipsius quamplurima excogitat ferramentorum genera, quae nullo modo euporista sunt, quemadmodum in fracturis saepius, & in luxatis articulis. Horum autem uel quaecumque possunt solis manibus recta fieri, & in locum suum reuocari, utiliter ab hijs fiunt, qui doctrinam & usum ab ineunte discunt aetate, & athleticam exercent artem. Haec ergo, & quaecumque talia sunt, ea manibus operari possunt, & ad sanitatem melius ab hijs qui a pueritia discunt fiunt. Propter quod hijs permittuntur haec urgente causa fieri absque dilatione, ad sanandum in medicaminibus, & dieta, sicut a me dicenda sunt.

LXXII mea dicit Iuliani Caesaris.

LXXII libri Orbasij. = exploratorz

Chirurgia.

Q 3

D. ORIBASII

D. ORIBASII AR-

CHIATRI IULIANI CAESARIS

MEDICINAE COMPENDIUM AD
EUSTATHIUM FILIUM.

DE FRICATIONIBVS EX GALENO.

ANTE exercitationem calefacere moderate corpus oportet, & sic fricatione utatur cum sindone, & post hæc nudis manibus cum oleo fricetur, donec concalescat bene, & molle fiat corpus, & appareat subrubicundum subtiliter, & in tumorem ducatur. Hæc maxime fricatio illis necessaria est, qui paralytim incurrunt, & quibus membra stupida sunt.

DE GYMNASIIS EX GALENO.

Gymnasia motiones sunt corporis per diuersa exercitia: fortissima est enim exercitatio citata. Est & tertia de hijs duabus composita. Fortissima autem exercitatio finis est, frequens respiratio & spissa, ita ut uix respirare possint currando. Eis necesse est ut & sudor multus erumpat ex corpore. Hæc exercitatio illis est necessaria qui ocio uacant, & humecta uidentur habere corpora. Nam quis ignorat, quia uelocissimus cursus extenuat corpora, & omnes euacuat plenitudines, & fortiora reddit uiscerum membra, & rubicunda efficit, & digesti-

Donem fortiorum ciborum facile reddit: propter quod calefit corpus. Purgat etiam meatus, & omnem corporis digestionem præparat, expurgando quæ superflua sunt, propter spiritus fortissimam motionem. Sed melius est ut hac uectatione ieiunium utantur. Nam uentre repleto uectatio molesta est, quia omnis escam dum cruda fuerit si commoueatur, exinde epas & splen frequenter ægrotare consueuerunt. Digestæ autem escæ in corpore per urinas esse cognoscunt. Alba ergo urina indigestam ostendit esse escam. Rufa uero & cholericæ si sit, iam digestam in uentre indicat escam. Quæ autem modicum habet ruborem, initium digestionis esse significat, expurgando quæ superflua sunt propter spiritus fortissimam motionem. Tunc ergo debet incipere exercitari, aut uectari, uel currere. Sed prius depositionem uentris, uel urinae superfluitatis facere debet.

DE GENERIBVS EXERCITATIONVM & uectationibus, ex Galeno.

Omnia uectationum uel exercitationum genera calorem corporis præstât. Fortis igitur exercitatio musculis & neruis dat uirtutem, & augmentum fortitudinis. Fortis autem exercitatio hæc est, quæ non est citata, sed cum fatigatione fortissima præparata, per quam musculi & nerui restaurantur. Hæc est uectatio fortis, id est fodere, aut grauiâ onera leuare, & cum eisdem ambulare, longum facere iter, & manere in agro, & longum ambulare iter, & saltus dare, & cum impetu currere, & contrarium salire, & cum fune in arbores ascendere, uel cum trochlea trahere pondus, & sphærizare, & tam diu hæc faciat, donec renes & manus uel scapulae dolore sentiant. Mensura autem uectationum hæc est, cum sudores mouentur, & rubor in corpore apparet. Citata autem exercitatio est absque fortissima uolentia, qualia sunt cursus cum luctationis manu, uel complexiones, uel rotationes, uel cum paruâ ferulis lusus. Compositus autem tertius fit de forti & citato. Quæ autem sunt fortes exercitationes, hæc fortioribus utantur motionibus. Ad hanc adiungantur citatas

Uectatio repleto uentre molesta.
Urina significatio.

Fortis exercitatio.

Citata exercitatio.
Composita exercitatio.

atque exercitationes
in spina, aut thorax
uocatur corpus, & si
bene fiat conatur
esse permixta quæ
dignis, prædicta
substantia, quæ uir
ter eam & colorem
serum uidetur, mo
multitudinem aut
fiat, prædictum est
therapeuticæ fricatio
DE GENERIBVS

EX forti confrica
gna. Ideo si
uicticia sunt corpora
pora, fortis autem debet
reuertere, fortis uentris
fricatio. Quibus
Hæc trius different
coniunctioni fieri
nam Hippocratis de
ta, mouere si modice
gendum si corpus qu
dum in eo quod copia
uam liquet si carnos
in illis omnes ex uita
quæ dicitur quantum p
quæ multitudine, ex
mutata, & uocem. It

DE VOCE
& ex

Siquidem uerbo
Grauis autem dicitur
tum est. Hæc enim
dicitur diffendi thorax
uili, infusionem ueni
mentes & loquens, u
quantum. Intendentes e
tum augmentum. Hæc
uocem efficiatur, hinc le
Sunt uero contrarium
equum, & saluus e
uocem. Qui autem tem
grauitatis fit ad
hinc legem ut aper
rare dicitur uocem per
tionem loquatur uocem
uocem, ut quæ uocem.

A citatas exercitationes, ut pectus magis quàm manus aut crura fatigetur. Sic autem spina, aut thorax, aut pulmo. Exerceri autem oportet donec in tumorem leuetur corpus, & subrubeum fiat, ex ipsa præparatum motione, & mediocriter & bene fiat ordinatum. Hoc autem & cum sudores uideris cum calido uapore esse permixtos, pausandum est tunc & cessandum ab exercitatione. Quando in aliquo, quæ prædicta sunt apparuerint signa, & uideris tumorem cadere, qui se subleuauerat, qui iam in tumorem fuerat redactus, mox conuenit pausare. Similiter enim & colorem ruboris marcescere: etenim & cum motū est utiq; cessare iterum uidetur, mox erit pausandum, & si ex sudoribus sit aliquid, aut secundū multitudinem, aut secundum qualitatem mutationis. Si enim modice frigidior fiat, pausandum est, & perfundendū oleo. Curatur ab hinc, & post hæc caput therapeutica fricatione in unges, ut consueti sunt ab infantia facere.

DE GENERIBVS FRICATIONVM EX GALENO.

EX forti confricatione soluitur corpus, de modica uero fricatione constringitur. Ideoq; si soluta sunt membra, fortiter sunt confricanda. Quæ autem constricta sunt corpora, leuius sunt cōfricanda: Modica uero fricatio nutrit corpora, fortis autem desiccatur & extenuat. Ideoq; ubi euacuare uoluerimus aut extenuare, forti utemur fricatione. Vbi uero macies est in corpore, media utemur fricatione: Quibus nec nutrire nec extenuare opus est, leni fricatione utemur. Hijs tribus differentijs secundum qualitatem fricationū mutatis, teruo numero coniunctionū faciunt nouem mutationes.

Item alio modo Celsus fricationem Hippocratis dicit, si uehemens sit, indurare corpus: si leuis, mollire: si multa, minuere: si modica, implere. *Celsus libro 2, capite 14.*

B Sequitur ergo ut tunc utendum sit, cum aut stringendum sit corpus quod lenis est, aut molliendum quod induruit, aut digerendum in eo quod copia nocet, aut alendum id quod tenue est & infirmū. Quas tamen species si curiosus existimet, quod iam ad medicum non pertinet, facile intelliget omnes ex una causa pendere quas demit. Hoc ergo certum est, quia neque lenis, sed quantum possibile est, ad successiones utraque custodienda sunt, quia multifricatio extenuat, & media secundum qualitatem fricationum transmutantur, & nouem faciunt mutationes.

DE VOCIFERATIONIBVS EX GALENO,

& ex Pado, id est, Attalo ex uociferationibus.

Siquidem uox bona, id est, lenis & dulcis, nihil præstat corpori ad sanitatem. Grauis autem & in magnitudinis sono uox utilissima est. Ergo huic studendum est. Hæc enim multum aërem in corpore constitutum cum aspiratione adducta distendit thoracem, & uentrem, & diuersos in corpore meatus aperit, & tollit inflationem uentositatis, propter quod omnis fit in corpore digestio, clamantes & loquentes, uel diu legentes, multum expuentes, etiam sudores subsequuntur. Intendentes enim lectionibus largiorem uiam reddunt spiritui, & sensum augmentant. Ideo ubi multū spuitur, & mucos sequuntur, ut facilius officium uentris efficiatur, hijs legere uel clamare expedit quibus cerebrū humectum est. Siccis uero contrarium propter subtilitatem. Contingit enim multū superflua expuentem, & saliuas currentes, & mucos, & phlegma euacuationem facit & consumitur. Qui autem calefactionem plus habent, propter frigus ut melius digerant competens fit adiutoriū secundum spirationis officium. Oportet igitur hos legere sæpius, ut aperiantur membra omnia, & diffusus humor per membra rarefactus distendatur per arteriam, & omnis exitus spiritalis ex graui uociferatione loquelæ uox sonitum præstat. Vti autem oportet uocis officio, neque sine causa, neq; inconsiderate, sed neq; prauè corrupteque plenīs humoribus repletis,

Q 4 neq;

C neq; in magnas & manifestas stomachi indigestiones uocis exercitio perueniatur, ne multa anadosis ex indigestionis ipsius uapore in corpore efficiatur.

DE VENEREO ACTU EX RVFO.

Veneri actus iuuamina sunt ista, ut qui multū sunt repleti humoribus euacuentur, & leuiore præsintur corpore, & augmententur, ut uiriles appareant in corpore. Si uero frequēs sit, intellectum animi dissoluit: nam iracundos tēperat & mites facit, propter quod melancholicis magis quā alij sanitas utilissima est, & expediens cōmixtio Veneris. Componuntur autem ex hijs ad integrū sensum, & si ex alio modo insaniunt, & hijs qui ex phlegmate & grotant optima est Venus, & hijs qui crassi sunt corpore, si nō repleti cibo misceant. Hij autē per somnū frequentius euacuatī liberantur. Natura autem hęc expediēs est ad uenereos actus, quæ calida est, & multiplex, ad luxuriā acta, & nimiiū cibante se, aut qui sicca & frigida sunt natura, & ætate nō senes. Tēpus autē autūnus. Oportet autē dietam esse humidā & calidam. Sit autē labor mediocris & cibus. Quē admodum mediocres labores expediunt, tantū & ipsa libidine hortantur ad hoc opus ad cuiusdam habitudinē consuetudinē præstandam. Oportet autē & super hęc cibos amplius accipere, qualia sunt de piscibus, polypodis, uel alia quæ irritāt. Ex oleribus autem mollia olera, maxime autē orminū, & erosinū, & erucam, & rapa. Et hęc ut medicamēta assumenda sunt. Sicut & legumina prinon, & faba, & cicer, & lenticula, & phasioli, & pisum pruritū uentositatis replētia, & largus cibus. Ruta igit quia uentositatē componit uel spargit, propterea cōmixtiones obtundit & reprimīt. Magnifice autē laudo eius mensuram sanitatis uentositate repletis, sanguineo procedēte humore ad luxuriā, & plenitudine recensā, ruta si abstineat. Custodienda ergo est indigestio, & ebrietas, & penuria. Malū enim in hijs superfluitatibus Veneri admisceri, uel ante exercitiū & balneū. Vtile autē est post cibos cōmisceri, nō satis cibo repletis & potu: Nam fortitudini sic expedit, quia frigidus factus minor efficitur. Ex labore autē fatigato pessima est Veneris admixtio: pro qua re post laborē cauenda est, uel post uomitū factū similiter, aut post catarticū acceptū, aut post fluxū uentris exinde subito factū, & qui per multa diē tēpora desiccātur, uel hij qbus sunt prolaxa libidines, nec hoc laudo, sed iubeo ut amplius resistent, & maxime hij, qui ægritudines corporis frequentius incurrunt.

DE PHLEBOTOMIA EX GALENO.

Non solū hijs qui repleti sunt sanguine, uel abundant uirtute, quos Græci *ἰσχυροὺς* appellant, phlebotomū dicimus expedire, uerū etiā & hijs qui bus absq; plenitudine inflāmationes quædam oriūtur in corpore, phlebotomus est adhibendus, uel hijs qui percutiunt, uel quolibet modo extrinsecus sic percussis, ut intrinsecus sanguine collecto per constrictionē lædant. Sed & si dolor grauis accedat, aut defectio alicuius mēbri accedat, ex quo magna credat posse generari passio, phlebotomandi sunt omnino nulla existente plenitudine. Contemplari autē oportet tēpus, & ætatē, & uirtutē, ut ex hijs phlebotomus abhiberi possit oibus pro ratione plenitudinis, quando hęc in aliqbus apparet, in hijs qui cōsueti sunt phlebotomo uti, uel hij qui nō sunt usi phlebotomia, cū nulla fuerit spes in magna passiōe. Sciendū autē est uniuersaliter de phlebotomia, in omnibus magnis passionibus necessariā esse phlebotomiā, & confestim adhibemus. Qui autē nihil tale patiunt, & totas mēbrorū partes inculpabiles habēt, duobus modis euacuationibus cōponunt: Si enim in dieta obseruāda incōtinētes sunt, phlebotomo curent. Quod si dietā obseruare possunt, salutare absq; phlebotomo cōsequuntur remediū, id est, per fricationē multā, & balnearū frequentes usus, & exercitationes, & uectationes, & deambulationes. Adhuc etiā & unctioes diaphoriticæ,

Melancholicis
Venus prodest.

Veneri quæ
natura conueniat.

Prouocantia
Venerem.

Ruta obest
Veneri.

D

Quæ phlebotomantibus
sunt consideranda.

itaque uelociter
diffundant, & alii
in sanguine placent
in eo sanguine domi
intermittit. Melancholicis
venitiolemur in p
est generis est a con
pandum. & spissum
inflāmatione nigra
& catartica quæ m
res humores, parq
autē leuicatis uul
dum autē sit in qua
Quæ per singulos
leues, eos phlebotom
ignomo uero uolunt
us, in ista autem fre
mandus sit, maxime a

DE A

Hic quibus em
uicis differt et
pomis minor est ha
& ratio est facienda
Quando autem ex cal
libet. & euacuat est
pando fortitudinem uir
erit. Mentiam per na
et eam qui euacuat q
quod hęc, phlebotom
DE ME

Magnitudo reg
botomia. Hij
mentata autem uirtu
quandū minor uirtu
minis plus. Quorū e
& non sunt alij, & nec
amplius euacuat. Qui
eam habent modū, &
igitur rationē neq; p
Post. XIII autem
uirtutis, aut temp
uirtutem mari deb
aut tempore uirtu
euacuat. ad aug
LXX. tempore. si uirtu
formidat. uideat au
uirtute in quo est, au
p. d. d. d.

A riticas, eas quæ uelociter plenitudinem corporis euacuare possunt. Quod si hæc utiq; displiceant, & aliqua sanguinis plenitudo esse perspiciatur, ut sit melancholici sanguinis plenitudo, tunc omnino necesse est uti phlebotomo. Sin uero spissus in eo sanguis dominatur ex melancholia, continuo phlebotomandus est sine intermissione. Melancholiæ autē abundantia hijs signis agnoscitur: Grauitas cū tensione sentitur in præcordijs uel thorace, & omnis pars quæ super umbilicum est, grauior est à consuetudine. Vrina uero multa & pinguis est. Sedimen autem turbidum, & spissum, & pingue habet. Sed & exanthimata, id est, pustulæ cum inflammatione nigræ apparent cum dolore. Hos tales confestim phlebotomabis, & catarticis quæ melancholicū deducāt humorem purgabis. Crudi autē existentes humores, antequā incipiāt generare ægrotudines, caute sunt euacuandi. Iam autē febrientes nullo modo. Quod si aliquis est cōprehensus ægrotudine, nondum autē sit aliqua accidentia, hunc phlebotomari oportet in initio primi ueris. Qui autē per singulos annos in ætate ægrotare consueuerūt de plenitudine passionis, eos phlebotomari oportet primo uere ingrediente. Similiter autem & qui in primo uere consuetus est ægrotare, ingrediente primo uere est phlebotomandus. In ætate autem frequenter ægrotans, primo uere deficiente mox phlebotomandus est, maxime antequam incipiat ætas.

Melancholia unde deprehendi possit.

D E A P O P H O R E S I E X G A L E N O .

His quibus euacuatio multa necessaria est fieri, & uirtus non est fortis, conuenit differri euacuationem, uel dilatari, & si causa urgeat ut auferatur, in primis minor est facienda euacuatio, & apophoresin, si necesse sit fieri, secundo & tertio est facienda, quemadmodum exigit plenitudo indigestorū humorum. **B** Quando autem ex calore sanguis multū exardescit, & acutam desubito excitat febrem, & euacuari est opus, & si oportet euacuetur usq; ad angustiam, contemplan- do fortitudinem uirtutis, sicut in quodam scio me cotylas sex sanguinis detraxisse. Mox etiam per noctem non me piget uisitare & incidere uenas. Conuenit enim qui euacuantur pulsum eis tenere currente adhuc sanguine, ut nō eum aliquid lateat, ne subita angustia mors proueniat.

D E M E N S V R A S A N G V I N I S T O L-
lendi ex Galeno.

Magnitudo ægrotudinis, & fortitudo uirtutis plena est contemplatio phlebotomiæ. Hijs ergo augmentatis multa euacuatio fieri potest. Non augmentata autem uirtute, sed diminuta, in tanta quantitate euacuatio fieri debet, in quantū minuitur uirtus. Contemplandum est etiā post hæc, qualis sit natura hominis ipsius. Quorū enim magnæ sunt uenæ, & corpore macri sunt mediocriter, & non sunt albi, & neq; fluxas & molles carnes habet, uel delicatas, hos securus amplius euacuas. Qui autem è contrario sunt, parcendo euacuas eos: sanguinē enim habent modicū, & nimium euacuantes facilius deficiunt. Secundum hanc igitur rationē neq; pueri phlebotomandi sunt ante annos XIII ætatem habentes. Post XIII autem annos si congregata sit multitudo sanguinis, & tempus sit primi ueris, aut temperatus sit loci aer, & pueri abundans sanguine fuerit natura, phlebotomari debet, & adhuc magis, si passio uehemēs superuenerit. Euacuabis ergo plerunq; usq; unā heminā in primis. Quod si tibi uideatur eum uirtutem habere fortē, adaugebis in apophoresi mediā heminā. Hijs uero qui iam LXX annos gerūt, si uirtute sunt fortes, & phlebotomari sunt consueti, phlebotomari debent. Attendere autē oportet currentē sanguinē, quali colore uel constitutione sit, si pinguis est, aut tenuis, & maxime quando inflammationis causa sanguis detrahatur.

Pueri nō sunt phlebotomandi.

QVALES

C QVALES VENAE IN SINGVLIS PASSIONIBUS SINT INCIDENDAE PER LOCA EX GALENO.

Antispasis fit, quando ex ipsa parte quae infirmatur proxima patienti loco inciditur uena. Splenem patienti de sinistra manu secus digitum minor incidenda est uena, aut de sinistro brachio, quae est cubito proxima. Pleureticis autem ex ipsa parte quae dolet, sanguis est auferendus. Ad oculorum uero dolores iuuat magnifice, si ex ipsa parte quae plus dolet de brachio capitalis incidatur uena. Tres enim uenae sunt in brachio, quae phlebotomantur necessarise: Vna quae est proxima cubito, quae anterior uocatur. Alia est media, quae matricalis dicitur. Tertia est superior, quae uocatur capitalis: nam anterior phlebotomatur quando cunq; sub ceruicibus surgunt passiones. Inferior ergo quae est, quam Graeci endon uocant, haec quae in inferioribus partibus membra sunt posita: in collo si laesa sunt loca phlebotomus adhibetur. Capitalis autem phlebotomatur, si circa caput, aut faciem passio generetur. Media uero utriusq; partibus expediens est. Sub media igitur uena neruus subiacet coniunctus: sub inferiore uena arteria subiacet coniuncta, & ideo caute phlebotomandae sunt. Capitalis uero uena omnino sine periculo inciditur, si semel fuerit percussa: sed cum bis aut ter incidatur, contingit ut dolores in ea incisione consurgant, & sint multo tempore: Hoc enim patientibus ideo fit, quia uix de semel inciditur: sed bis aut tertio percussa dolorem facit. Semel autem percussa, neque inflammationem, neque dolorem facit. Propter quod oportet eam sine timore incidere, cum multa cautela. Secundum autem hunc modum, quae inferiores sunt uenae in talis uel plantis tanguntur in passionibus quae circa foemora, aut uescam, uel in matrice fiunt, uel in renibus. Oportet autem incipiente inflammatione antispasin facere. In diuturna autem inflammatione ex ipsis quae patiuntur locis est tollendus de proximo sanguis. In quibus autem corporibus nihil patitur membrum, auferendus est sanguis primo uere intrante.

D *Media uena.* Omnibus uena aequaliter media est incidenda, & hoc omnibus utilissimum est.

QVALE TEMPVS VTILE SIT AD SANGVINEM TOLLENDUM EX GALENO.

In omni die uel tempore phlebotomus adhiberi potest, & in nocte, contemplatione adhibita. Febricitantes uero in declinatione phlebotomabis, decedente particulari commotione. Illis uero qui sine febre sunt, & hoc opus habent adiutorio, ex magnitudine passionum, in quibus phlebotomari opus habent, non aliqua urgente aut prohibente causa, optimum est matutino tempore phlebotomum adhiberi, ut post somnum una hora uigilans sit, uel duabus, aut plus. Et post balneum utilis est phlebotomus, uel antequam tollant deambulent. Aliquibus autem agentibus consuetas actiones non impedit post haec phlebotomari. Apophoresis autem tempus est si post unam horam fiat. Quod si bis euacuare uolumus, in ipsa die facimus, quibus antispasis utique, si altera die fiat apophoresis, utilissimus est.

DE ARTERIIS INCIDENDIS EX GALENO.

Arterias incidunt medici in temporibus propter reuma oculorum, quod cum calidis lachrymis & uentositate spiritus provenit. De retro autem post aures scotomaticis fiunt, & hijs maxime, qui diuturnos capitis dolores cum calore uentositatis in arterijs patiuntur, etiam & in alijs passionibus circa caput accidentibus diuturnis. Aliqui autem arteriotomia utuntur de retro post aures. Alios autem incisuras arteriarum piget facere, propter nimiam effusionem sanguinis, & quia diuisio ipsa in cicatrice solet ante orisnam facere.

A DE CUCURBITARVM VSV EX GALENO.

Ventosa igitur neque in initio passionis, neque plethuricis existentibus uti *Cucurbite,*
 les sunt, sed antea totum euacuetur corpus, ut nullus iam supercurrat hu-
 mor in ipso loco, tunc imponi oportet uentosas, & mouere cum uiolentia, & fo-
 ras trahendo euellere. Cum cautela autem uentosa secus mamillas sunt impo-
 nenda: Affixa enim uentosa iuxta mamillas nimis caro mollis ducta intumescit,
 & repleta uentosa difficile euellitur. Quod si hoc euenerit, spongiam calidam
 super uentosam oportet imponi. Sic enim largari potest. Quod si largata non
 fuerit, pertundenda est.

DE CARAXATIONE TIBIARVM
 ex Apollonio.

Vena incisa saepius in anno utile non est existimandum, quia simul cum *Misio san-*
 multo sanguine uitalis emanat spiritus. Hoc igitur diminuto frequen- *guinis.*
 tius, totum infrigidatur corpus, & omnis naturalis operatio deteriorata consu-
 mitur. Tentavi ergo ego, non in proprijs locis quae patiebantur, sed tantum in
 tibijs auferre sanguinem per caraxationem, quam probaui utilissimum esse ad
 iutorium ad sanitatem conseruandam, & ad reparationem totius corporis cum
 fuerit facta. Iuuat autem haec incaraxatio in oculis diuturna facta reumatica pas-
 sione, & ad capitis omnes quae fiunt passiones iuuat, & thoracis, & synanchis, &
 constipationes omnium locorum factas dissoluit. Oportet etiam & per ipsa loca
 patientibus fieri incaraxationes.

DE SANGVISUGIS EX ANTILIO.

Sanguifugas enim oportet abhiberi, ita ut abstineatur die una, & modicum *sanguifuge,*
 sanguinem in esca accipiant. Quando uero imponenda sunt, ante cum ni-
 ro lauabis, & ipsa loca linies sanguine, aut fomentabis. Sanguifugas autem in
 aqua mittes tepida munda, & cum spongia deterges omnem bromum ex ipsis,
 & sic eas impones, & superpones spongiam, ut plene cadant. Quod si se ab ul-
 cere non dimiserint, salem super os earum pones aut cinerem, & mox cadent, &
 cum ceciderint, fomentabis cum spongia loca. Quod si sanguis multum fluxerit,
 galla usta, aut spongia noua infusa in picula exusta puluerem supersparges, &
 superpones chartam in aceto infusam.

DE CATARTICIS EX GALENO.

Sana corpora habentibus superfluum est dari catarticum: etenim strophis
 & doloribus nimis affliguntur, & difficile fit purgatio, & adhuc citius an-
 gustias patiuntur hij qui sani sunt. Aegrotantes autem si minime uacuentur, no-
 cet: unde antecedere oportet, ut intrante primum uere purgentur epileptici, as-
 matici, phlegmatici, artetici. Qui autem calida natura sunt multum, quod ama-
 ram cholera deponat dabis. Oportet autem ante extenuare, & incidere pingues &
 glutinosos humores, & poros per quos isti percurrunt & trahuntur: & ut ad ca-
 tarticum aperiantur, haec utiliter fiant omnia. In initio igitur orodes, id est, sero-
 similes & adhuc tenues humores si fuerint, experenda est digestio. Quod si pin-
 gues & glutinosi sunt, quales sunt phlegma & melancholicus humor. In aegri-
 tudinibus autem diuturnis semper digestio expectanda est. In acutis autem pas-
 sionibus cum urgent, etiam in initio possibile est catarticum dari, cum cautela
 multa, motis humoribus existentibus largis uel fluentibus. Sin autem alicubi in
 uno defixi sint loco, aliquo alio adiutorio oportet mouere, & neque catarticum
 dare priusquam digestionem faciat, & in quolibet tempore determinatio fiat.
 Purgatiua autem medicamina non sustinens stomachus, admixtio inuenta est
 bene

C bene olentibus seminibus uel herbis, ut non sola, neque pura uirtus eorum tan-
gat stomachum, & uomicam excitet.

QV AE SINT QV AE PURGANT VEN-
trem in usu, ex Galeno.

Helleborus niger purgat uentris cholericum & phlegmaticum humorem.
Datur autem mixta scamonia. Si autem mitius uolueris purgare, hellebori
sufficit trita radix sicca, & supersarsa in dulci uino, aut in oxymelle, quantum
pensus est 2 II. Sed & cum lenticula cocta, aut cum ptisana, aut cum iure gal-
linae forbere dabis; Si autem cum scamonia miscueris, scamoniae obolum 1 cum
21 hellebori admiscebis aniso, & petroselino, & dauco, ppter suauitatis gratia.

DE CNIDIO COCCO.

Cnidius coccus autem purgat phlegma & choleram, & aquosos multum
humores. Est quidem ignitus, & acute purgat. Dabis autem grana nume-
ro xxx. Si autem mitius uolueris purgare, dabis grana XXI purgata, & quae
intrinsicus sunt trita cum melle, & alphita in mulsis bibere dabis. Melius autem
facies si cum uino bibat: Vbi enim biberit, modicum olei forbeat, ut non incen-
dat gulam. Accipiantur autem & cum melle cocto trita grana xx, aut quo-
modo purgare uolueris.

DE LINEO COSTEO, ID EST,
herba mercuriali.

Herbae mercurialis folia molliter cocta, & comesta stercora sufficenter depo-
nunt, sed minus. Plus uero deponit, si decoctionis eius bibatur cum uino
temperatum.

DE POLYPODIO.

D Polypodium uero educit phlegma & cholerae, & aquosos humores. Dabis
autem radices penso 2 II incisas, non tritas. Trita autem cum mulsis aut
aqua maliciosa non est, & cum sardinis incisam minutatim dabis manducare an-
te prandium. Purgat autem & in ptisanis cocta, & cum iure gallinae radix cocta.

DE SICYONIA, ID EST COLOQVINTIDA

Coloquintida purgat phlegma & choleram, dantur autem penso 2 III
interiora ipsius in mulsis. Mitius autem purgare uolentibus dabis -) II
Semen igitur sicyoniae proiciens, implebis id de uino dulci cum lanugine sua,
& calefacies in cineribus ita ut bulliat, donec bene calefiat, hoc dabis bibere
quibus non uis deducere fortiter uentrem. Dabis autem hijs quibus cutis exan-
thimatis liuida fit, & impetigines habet.

DE ALOE.

Aloe autem acutum quidem non est catarticum, stomacho autem aptissi-
mum. Dandum enim usque ad 2 II cum mulsis bibendum. Educit autem
phlegma & choleram. Optimum autem est, ut etiam per singulos dies sic accipia-
tur, antequam dormitum quis uadat. Deducit autem cibos non corrumpendo, &
stercora cum humoribus educit; unde nec sitim facit, & accepta esca bona effi-
citur: unde si teratur, & cum succo brassicae facias cataporia ad magnitudinem
ciceris aut fabae, & exinde accipiantur duae aut tres post coenam, purgat uentrem.
Vtiliora autem sunt, si cum resina terebinthina, aut larice fiant cataporia de aloë
aut cum melle cocto: melius est si scamonia admisceatur, in drachma scilicet una
de aloë, de scamonia scrupulus unus.

DE EPITHYMO.

Epithymus nigram choleram purgat & phlegma, dabis autem sic: Teres
epithymum & tricocinabis, & dabis cum uino dulci penso 2 III, & adhuc
amplius

H. 1. 1.
plus & cum meo
abus uentris de
per gratiam, alijs

A. Causa purg
si u. il cum
singulos m
uere cochlearis d
cum calida aqua d
& areticis. Deponi
pulos III, excol
calida aqua dabis m

E. Vpobium pu
etiam acallura
us, & quibus frigidis
nem totum facit cum
Datur cum mulla per

C. Nicos purgat
Semen teri cum
te gallina, & forberi
ad siccitatem hanc caq

S. Camonia autem ra
Sorum auis est, ne
mcho facit dolores cu
stercora & indolentibus
Alia uero leuiores bet
& phlegma teritur. E
uomiam mouet.

v 7

Q. V. si catartico
malicandam, a
esta non. Hec ergo
odoratum & pinguem
betio, & repetita uent
uere multus uomitus,
uere in compositione
bibendum est, & si
sempelente uel cum
fabas, & requiescat
palatum modo modi
laudo, & exiones in
& minimum aqua
eale & cum uulidum.

Amplius & cum melle salis admiscebis cochlearium medium. Expedi autē hijs quibus uentositas est, & qui hypocondriaci sunt, uel indigesti sunt, & quibus epas grauatur, uel hijs qui difficile suspirant.

D E A G A R I C O.

Agaricus purgat phlegma & choleram, sed nō acute. Dabitur autem penso 2 II cum sapa, aut mulsā, aut oxymelle. Datur etiā hoc modo confectus per singulos menses, aut post decem ut satis dies. De agarico → VIII cū aceti cochlearijs duobus fortiter, & admiscebis mellis despumati → IIII, & cum calida aqua dabis bibendum, dextro flante uento, facit autem podagricis & arteticis. Deponit enim spissos humores: Accipitur etiā & sic agaricus, scrupulos IIII, ex eo soluens cum aqua, addes laricis cochlearium unum, & cum calida aqua dabis mane bibere, & ieiunet usque horam sextam.

D E E V P H O R B I O.

Evphorbium purgat aquosos humores, sapius & cholericos aquosos. Est etiam acutissimum & ignitissimū: facit autem ad hydropicos & cholericos, & quibus frigidissimus est uenter expedit. Alijs autem omnibus turbationem fortem facit cum siti. Pro qua re misceri oportet seminibus bene olentibus. Datur cum mulsā penso trioboli unius.

D E C N I C O.

Cnicus purgat phlegma & choleram, nō quidem fortiter. Oportet autem semen teri cum aqua, & exprimi ex eo succum, & misceri cum uino & iure gallinæ, & forberi. Si autē anisus, & mel, & amygdalæ simul admisceantur, **B** ad ictericos fient catapotia expedientia: Datur enim penso 2 IIII sufficienter.

D E S C A M O N I A.

Scamonia autem nullo horum catarticonum minor est, neque hac aliquid seorum acutius est, neque in uirtute fortius. Est autem cardialga, id est, stomacho faciens dolores cum morfu. Habet etiā & malum odorem, & stomacho est odibilis & indelectabilis, & nimiam excitat sitim. Pro qua re nec malum est. Aliqui uero aloē ei admiscentes dant. Quidam autem thymi comas & salem. Alij uero sementes bene olentes admiscent. Deducit autem choleram rubeam & phlegma fortiter. Pura autem datur penso 2 I. Si autem amplius bibatur, uomicam mouet.

V T N O N V O M A T Q U I S
catarticum.

Quod si catartico accepto uomitus fiat, apium intinges in aceto, & dabis masticandum, sed & oliuas albas in sale conditas mastice, & salis acinū teneat in ore. Hac ergo prohibent uomitum fieri. Adhuc etiā & coriandrum odoratum & pulegium, & calamentis. Melius est autem requiescere modice in lecto, & tepefaciat uentrem, & extremos pedes. Quod si mox deambulare uoluerit, multus uomitus, & stomachi dolor, & uertigines capitis accedent. Cum autem in compositionem solutionis uenter coeperit uenire, tunc iam ut deambulet iubendum est, & lente submouere se debet. Hoc enim magis irritatur uenter, quā si acute uel cum impetu ambulet. Veniente ergo euacuatione uentris, subleuet se, & requiescat uigilans: magis enim confluet. Tunc etiam sorbeat paulatim cum aceto modicum aquæ calidæ: etenim mordicationes in uentre delauabit, & euacuationes inuitabit. Qui autem nō purgantur mulsam sorbeant, & nitrum tritum cum aqua dabis. Melius autem faciet, si balanum supponas de sale & nitro confectum.

R A D V O M I

A uentrem, & ad infraxin epatis, siue ad mœstificationē capitis, & non solum squibala, sed & phlegma educunt. Ventositatem igitur patientibus, calidæ, qui absq; uentositate sunt, tepidæ injiciendæ sunt, & paulatim exprimendum est. Fœno græci uero decoctione utimur ad mulierū causas, uel qui delicati sunt corpore. Melius uero maxime ad eos utimur, qui siccitatē corporis patiuntur. Lini seminis, aut apozimam injicimus, quibus mordicationes fiunt in intestinis. De furfuribus autem iniectiones fiunt, sed & de alica, uel pane, aut farre quædam ex se nutrimenta participant, & ideo sæpius cum euacuationes squibalorū, tum nutrimenta corpori præstant & adiuuant. Ad ulcera uero intestinorū quæ non sunt in alto, hæ iniectiones subueniunt. Iuuat autē ad hæc, si prædictis aut cum ptisanæ succis adeps admisceatur porcinus. Betarum autem succos, aut apozimam eis injicimus, qui tortiones patiuntur intestinorū, aut dolores. Deponit enim squibala & phlegma fortiter, unde & ad epaticos facit, & ad spasmos. Educit autem squibala & diuturnis adaxismis resistit. Adaxismus dicitur mordicatio siue pruritus. Porcaclæ autem succus utilis est ad eos quibus ignitæ aliquæ subsequuntur causæ, & quibus uenter squibala dura facit, ita ut meatus de ano nimium extendatur per squibala, & ad erysypilides passiones, admixtis ei succo, ouo, & oleo, & injicies ad omnes inflammationes. Hoc ipsum etiam iuuat, quibus strophii fiunt. Ad uentositates uero soluendas, quæ ex frigore nascuntur, facit si coquantur in oleo, ruta, aut cyminum, aut anethum, aut bacca lauri. Injiciuntur & qui ex frigore febriunt similiter. Magnifice autem injicitur ad ulcera & inflammationes intestinorum lac, sed & ad tumores intestinorum, & renum, & uesicæ, & matricis; Cui admiscenda sunt confortandi causa & mel, & adeps anserinus, aut porcinus. Hydroleum autem injicitur ad tensuram extremarū partium stercoris exeuntis. Similiter & aspaltum, si frigoris causa contingunt dolores, adhibetur. Quod si grandis fuerit infraxis, injicies cum oleo & aspaltum, siue butyrum. Butyrum autem, quibus ex inflammatione continetur in longaone intestino squibala, & sordida sunt intestini ulcera. Maluæ autem succus, aut decoctio ad diuturnos strophos, & feruores, uel tumores intestinorum, & ani compatentis indignationem adhibetur. Mulsæ autem injiciatur, quando sine dolore & uitio manent loca intestinorum, stercore instituto molli. Vinum autem & oleum, aut succum ptisanæ miscemus cum iure maluæ & injicimus, qui opium accipiunt. Vinum autem cum oleo roseo, & uitellis ouorum, aut certe sapa, & oleum tunc injicitur, quando tenissimum patiuntur in initio. Mulsam uero, aut lenticulæ decoctionem, & mel injicimus, aut de herbo decoctione similiter, aut ptisanæ succos cum oleo roseo hijs, quibus apostema in stomacho aut colopertum est, injicimus.

DE MENSURA CLYSTERIS.

Mensura autem iniectionis sunt heminæ tres, media, duæ: minima, una. Sæpius autem duas injicimus heminas aut tres, quibus maximæ inflammationes & ulcerationes in intestino sunt longaonis, & reprimit quæ superposita sunt squibala.

DE CLYSTERIBVS ACRIBVS.

Clysteribus acribus utimur ad ischiadicos & suspirium patientes, & ut nō ab stomacho sit oppressio uentositatis spiritus.

DE CLYSTERE IMAGOGOSO.

Clysteris imagogosus fit de styris, de garo siluri piscis insalati ex aqua maritima. Est autem confectio eius hæc, mellis hemina media, aquæ marinæ

R 2 heminæ

C heminae duae, aut succi salis tres, & aquae dulcis olei, cotylae tres aut quatuor. Admifcent autem aliqui oua duo.

CLYSTERIS AD MORTALES
fungos.

Qui fungos adulteros comedunt, iniiciendi sunt de nitro & absinthio & raphani succo, & rutae decoctioni.

CLYSTERIS AD PARALYSIN
intestini longaeonis.

Ad paralyfin intestini longaeonis cum iniicitur, non continet medicamentum. Quod si non contineatur, multi salmoriam iniecerunt. Alij autem salis amoniaci cochlearium minus admifcuerunt iniectioni. Nos autem gomo & infalatis oliuis albis quantum cyathi sunt sex iniicimus.

DE CLYSTERE AD LUMBRICOS
ascaridas.

Qui vibus autem nocent ascaridae, salmoriam, aut centaureae decoctio iniicitur, aut absinthij, aut lupinorum, aut aloë, aut cydriæ, cum aliquibus praedictis decoctionibus. A me autem experimentatum est, succus meotidos herbae potatus per dies tres, quantum est quarta pars sextarij, & saepius acceptus hijs quibus nocent ascaridae, eos elidet.

CLYSTERIS AD LUMBRICOS.

Qui à lumbricis molestantur, lupinorū decoctionem iniicies, aut bregma ex hoc infundes, aut ros, aut salmoriam.

CLYSTERIS AD TENISMVM.

D Vibus delectatio adfellationis frequenter fit, salmoriam modice puram iniicies. Quod si sanguinem fecerit, aut ulcerationē intestini, polygoniae aut plantaginis succum, aut myrtae nigrae in uino decoctae iniicies. Quibus etiam admifcemus aut libanū, aut acatiam, aut hypocistidam, aut psidia, aut stipteria.

CLYSTERIS AD VLCERA
intestinatorum in dysenteria.

Dysentericis ergo si ulcerata sunt intestina, si sine reumate fuerit, cum lacte uaccino aut caprino admixtas licij 2 II iniicimus, aut gessamia 2 III. Quod si cum reumate multo, aut nimia effusio fuerit, chartae combustae cinerem, aut lentisici usti cinerem, aut diacarton troiscum cum aqua, aut ex decoctione stipticarum specierum iniicies.

DE BALANIS.

Balanis enim utimur saepius propter squibala educenda, ad eos quibus clysteres propter aliquas causas non educunt stercorea. Finguntur autem balani cum sale asfo, & melle cocto, & nitro. De thymo autē cum non cocto melle mixto. Fiunt etiā balani ex resina terebinthina, & nitro; & cocognidium admixtum mediocriter facit, sed inordinationem excitat, propter quod oportet loca ipsa oleo tangere. Adhuc autem & piperetrum, aut piper admifcendum est, & fiet utilis ad paralyticos, & hijs quibus ex frigore hypneomatosis fit. Centaurea autem admifcetur cum pice & cera, & fit utilis ad eos, quibus paralyfin uirga patitur. Infantes autem & granum salis ano impositū iuuat. Fit autem & de fecibus cum nitro balanus, aut cum uua passa, & nitro, & cymino.

AD CAPVT PURGANDVM.

In capite residentes humores per sputum educuntur. Siquidem parua fiat humectatio molesta, piper admifcebis cum mastiche, & dabis ad mastican- dum. Si

m. Si autem am-
mache & liqui-
adices mastice ph-
aliqua lapidibus e-
detrahunt. Pingu-
ed obfistis cum o-
aurem mellei cum
Sinas. 1. Infi-
allegenter paulatim
ueris, adbes melle
la quartana per tres
ctam. De origano,
phidagria. 1.
& semis, aceto ff. 7
zao. lura canarum in
medicamentis acti-
uere per tres enagill-
ei infunduntur in na-
Sed & betam. & cuc-
& cum betarum det-
mesta crudit humo-
rentur panibus, exp-
solues cum succo bet-
nitron dicitur, & cin-
nabum cum aceto acri-
tandem infundatur in
Sunt ambrites. Sim-
in sacis miltibus. Cui-
viam. Cum aceto: auter

DE CY-
Ycamia lacte
tem inuicem pu-
1. nitro ereto
Mixtum igitur pulu-
finit ad se trahit spirit-
cum caput attendat
eum purgatio sine me-
do inuicem facies. Cy-
hac etiam euacuat ce-

IRINON
Cur in 1. Salis
Unicornium, a-
nos, in apes medica-
truncatione. Si uide ut
habet unum capiti-
nem, et colopus iuuat
humores de capite, qui it

A dum. Si autem amplius caput uolueris euacuare, peretrum & staphisagrias cum mastiche & liquiritia dabis ad masticandum. Sed & aminonis herbae utriusque radices masticatae phlegma educunt, & capparidis radicis cortice masticata, si est aliqua superfluitas educitur. Aquosa enim superfluitas ex hijs quae dicta sunt detrahitur. Pingue autem & glutinosum phlegma per gargarismum extrahitur, id est, sinapis cum oxymelle aut sapa, & origani, aut hyssopi, eorum decoctio. Ego autem miscui cum oxymelle sinapem: nam gargarismum de sinapi conficies sic: Sinapis ζ I infundes pridie in aceti hemina, & alia die sublatum de aceto teres diligenter, paulatim addendo ipsum acetum, & cum fortiter ad subtilitatem triveris, addes mellis despumati heminam, & simul totum teres, & post haec singula quartaria per tres dies ad gargarizandum dabis. Aut certe hoc modo confectum: De origano, sinapi, liquiritia, peretro, hyssopo, thymo, ireo ana ζ I. Staphisagria ζ I, pulegio ζ I, caricas numero quinque, melle libram unam & semis, aceto ff I & σ . Sapa ff I & σ , coques & dabis ex hoc ad gargarizandum cantarum unum. Si autem per nares purgari oporteat, irritabis cerebrum medicaminibus acris, ex quibus aliqua sternutamenta moueantur. Purgat uero per nares anagallidis herbae succus, & utriusque aminonis succus, omnes succi infunduntur in nares, uel immittatur ipsi tantum per se uniuscuiusque succus. Sed & betarum, & cucumeris agrestis succus de folijs in nares missus per se ipsum, & cum betarum decoctione, aut succo ipsius. Ptharmia autem, id est, sternutamenta crudis humoribus, qui circa thoracem & pulmones sunt, & capitis continentur partibus, expediunt. Ideoque in linimenta oris sunt: Ad haec saponem resolues cum succo betae, & in linies palatum & circa uuam, & bene purgabit, hoc intrinon dicitur, & cito inuenitur. De gitter autem saepius usi sumus intrinon in naribus cum aceto acriter trito, aut oleo cum aceto acriter usi sumus. Ante unum autem diem infundatur in acetum acre, & sic post tres dies tritum colabis in linteis, & in naribus mittes. Similiter autem & cum oleo infusum, & tritum, uel colatum in naribus mittimus. Cum oleo enim Arcigenes ea usus est in constipatione narium. Cum aceto autem gitter usus est Criton autor.

Arcigenes.
Criton.

D E C Y C L A M I N O A D I C T E R I C O S .

Cyclamini succus cum melle ictericos bene purgat aequali mensura. Fit autem intrinon puluis hoc modo confectum: Radicum sicci cyclamini puluere ζ I, nitro eretro ζ σ . Quod si pro nitro elaterium mittas, fortiolem facies. Mixtum igitur puluerem cum canna aut fistula insufflabis in nares, & cum miseris, ad se trahit spiritum, & cum in naribus miseris puluerem, sursum deorsumque cum caput ut attendat facias, & sputet humores qui se in ore collegerint: Haec enim purgatio sine molestia fit. Item ad aurium causas, & surdos, hoc modo intrinon facies: Cyclamini sicci puluere 2 XXI, ireos 2 IIII, nitri 2 I. Haec enim euacuant caput, & aures in pristinum reuocant auditum.

I R I N O N A D C A P V T P V R G A N D V M .

Gitter ζ I. Salis amoniaci 2 IIII. Elaterij 2 IIII, tritis admiscebis oleum sicyonium, aut irinum, aut cyprinum, donec ceroti habeant spissitudinem, & repones medicamen in pyxide cornea, & cum opus fuerit inunge intrinsecus nares, & iube ut spiritum trahat ad se. Hoc autem intrinon iuuat eos qui habent diuturnum capitis dolorem, & qui oculorum nimiam habent effusionem, & epilepticos iuuat: Educit enim de capite glutinosos & spissos fortiter humores de cerebro, qui ibidem sunt, & sani fiunt.

R 3 A D M E N

C

AD MENSTRVA EDVCENDA.

Menstrua enim educūt omnia quæcunq; sunt diuritica; Brassicæ radicis decoctio potata, & per se assa radix, & ruta, & aris, antimon, & diptamnus, & erucæ semen. Mouet autem menstrua apposita ori matricis ruta trita cum melle, aut anethi radices ustæ, aut cinis earum cum melle, aut porrorum succus, aut allium tritum appositum, aut smyrna trita cum uino, aut leporis coagulū.

AD SVDOREM PROVOCANDVM.

AD mouendum sudorem est camimola sicca trita cum oleo, si superficies corporis cum eodem fortiter defricetur. Sisileus, peretrū, caciū, anisus, similiter cum oleo adhibiti faciunt. Nitrum assum non satis tenue, tritum cum oleo facit, & alosantus cum cyprino oleo, & opium cyrenaicum aqua resolutū, & in fricatione corporis assumptum, & potatum ad magnitudinem ciceris,

DE AERVM QUALITATE

ex Galeno.

Optimus aër est, si mundissimus est, & non sit in eo odor, neq; ex lacis, aut paludibus ascendens turbulentus, neq; ex aliquibus baratris uenenoſa aurea percurrens appareat, aut ex cloacis quæ purgant ciuitatem. Turbati enim ex hijs aëres pessimi sunt, & qui nebulosi sunt similiter inutiles sunt. Quemadmodum & qui in cauo loco undique montibus altis circumuallatus, nullam in se excipit auram.

DE FOMENTATIONIBVS EX GALENO.

LArgare consueuerunt omnes calefactionum fomentationes cutem corporis, & facile euentari faciunt loca quæ tu ment, & euentatione facta sanguis extenuatur, & si superfluitas multa quidem fuerit in toto corpore, amplius est ubi calefactus locus soluitur fomentando. Oportet ergo ante fomentationem euacuare totum corpus phlebotomo & catartico. Humidæ quidem calefactiones inflammationes iuuant, si ex cholericō humore sint generatæ. Siccæ autem fomentationes, quæ ex subtili & aquoso sanguine fiunt. Sine mordicatione uero calefactiones, quibus mordicant humores expediunt, mordicantes calefactiones, extenuant pingues & glutinosos humores. Calefacienda autem est hypocondria fomentatione & cataplasmate, sed non semper utile est: nam in hijs solis imbecillitatibus adhibetur, in quibus nulla superfluitas in toto habetur corpore. Alijs autem omnibus mala est in nouissimo: in initio autem adhibita in reumatica passione, quia in eis ut reprimatur stiptica adhiberi oportet, ut reprimatur quod defuperfluit, aut certe conspissatum reuma retineatur pinguis factum: & sic postea tempus esse iam perspiciendum est, ut laxetur quod continetur, & sic euacuetur, & maxime quando in epar, aut uentrem descendis superfluitas, stipticis utere proprie ad hæc loca, & sic postea tempus fiet, ut dia-phoritica adhibeantur, ut ea quæ constricta fuerant, relaxata digerantur. Ad hæc autem ex decoctione absinthij in oleo fomentari oportet, aut milino oleo, aut sicyonio, aut mastichino. Simili autē modo & cataplasma compositum ad hæc similem habet uirtutem ex calasticis leptomeris, id est, extenuantium habentibus partes & amaras uel stipticas. Colum autem patientibus, aut aliorum intestinorum, aut in præcordijs musculorum, aut peritono à Græcis nominato, miscenda sunt nullatenus quæ stiptica esse probantur. Quemadmodum neque uesicæ, aut matricis, neque ut dictum est, ubi supercurrit adhuc humor. Adhuc etiam si plenitudo inest superfluitatis in toto corpore. Ventosis autem uti oportet, sed corpore euacuato, & non in initio passionis utimur.

D B

Dilipergit quæ
dicem exant
arum sanæ. Oportet
de illis impones
diociter. Si autem i
maneat ad splent
solum cum fern
gues fortiter in pla
atur, nec aliquor
ad uerum ad uer
sarcos maxime splen
tus, & exarbit fecul
organum, aut com
pici expediens est. N
us itum coctus cum
neci, & uinum coctus
mata, quæ non facile
tyrum admiscens. S
tolitate generatos i

LAutem in aqua
commodo ad
adhibetur composit
sanguis. Amplius in t
qui carum replent, at
minore, neq; ad uerum
adhibetur solutio. T
uæ aquam virgibus uo
culo corporis.

CAlidum uero
est indigebor
les facta sunt minguæ,
flata sunt relaxat, & l
tas sine periculo uiro

TNeque in aqua
ad solvendum o
ca uisum. Fit au
quæ aut origanum
uirtutem quæ sum
bitum opus sub
uirtutem in aqu
Nolens in aqua in
coner, ut traxit de c
cum, adhibentur

A DE CATAPLASMATIBVS, EX LICO.

Dispergit quæ congregata sunt hoc cataplasma, & spinas, & cannas uel silicem extrahit, & sciros & duritias mollit, & contritiones in pedibus solarum sanat. Oportet autem fermentum acidum malaxari cum sufficente oleo, & sic illud impones. Fortius autem si id facere uolueris, nitrum admiscebis medicocriter. Si autem id cum aceto resoluas, & coquas ut impinguescat, utilissimum fiet ad splenis & epatis sciros. Si autem & thymum, & pulegium, & absinthium cum fermento admisceas, optimum fiet medicamentum. Ficus pingues fortiter in pila cum seminibus tunde, ita ut nihil ex eis non tusum inueniatur, nec aliqua portio, & hoc commisce cum irini olei modico. Facit autem hoc adiutorium ad neruorum ubi fuerint in articulis tumores, & remanerint, & ad sciros maxime splenis & epatis. Quod si addas & nitri modicum, rumpet uulnus, & extrahet scolopas. Quod si admisceas cum ficis sic factis pulegium, aut origanum, aut cimi comam, aut absinthium tenuiter tritum, & tricocinatū, hydropticis expediens est. Nam & coctas sufficienter ficus, ita ut solui possint, resolutas iterum coquas cum aqua. In aqua coctis admiscebis hordei farinam aut tritici, & iterum coques, donec constitutio sit cataplasma uulnerū. Iuuat autem phimata, quæ non facile maturescunt. Quod si aliquid uncti uolueris adhibere, butyrum admiscebis. Si autem rutæ folia admisceas trita, in intestinis dolores ex uentositate generatos sanat, & cyminum similiter facit admixto oleo.

DE BALNEO.

LAudo in aquis frigidis lauari. Non existimo autem expedire hijs, qui quocumque modo ad saturitatē cibos accipiunt, sed hijs qui in laboribus degunt, & cibis sicut competit utuntur: sufficit autem hijs qui multum opus habent in frigidari. Amplius in frigida natate debent ætatis tempore iuuenes, & maxime qui carne sunt repleti, ante calefacti fricatione. Sint autem neque mulierum commixtione, neque ciborum nimietate repleti, neque indigesti, neque uomitū, uel uentris habentes solutionē, neque post uigilias. Periculosum est enim, si quis sic utatur aquarū frigidis lauationibus. Calida autem lauacra optima sunt, & sine periculo corporis.

DE CALIDIS BALNEIS

Calidum uero balneū gratissimū est, & sine periculo hoc opus soluens, id est indigestiones & plethuras digerit, id est plenitudines euētat, & quæ calefacta sunt mitigat, & malaxat, & uentositatē spiritus diffusam, & ubicūque inflata sunt relaxat, & somnum facit, & carnem replet. Est autem ad omnes causas sine periculo uiro & mulieri, puero, & seni, & idiotæ.

DE BALNEIS EXCOGITATIS, ex Antilio.

Excogitatis igitur balneis calidā præparamus ad infrigidatum corpus, aut ad soluendum corpus, aut spasmos mitigandos, uel dolores, & perfricationes causarum. Fit autem ad calefaciendum lauacrū in aqua, qua decoquunt pulegiū, aut origanum, aut hyssopus, aut thymus, aut satireia, aut laurus, & petri radix, uel quæ sunt hijs similia. Addimus autem & oleū. Diaphoriticæ autem balneæ sunt, quibus subtiliari uolumus totū corpus. Fiunt autem diaphoriticæ balneæ, ubi sal fuerit in aqua missus, aut aqua ex mari, aut nitrum in aqua mixtum. Melle autem admixto in aqua diaphoritica fit hæc aqua. Sed & de sarmentorum cinere, aut de arceotide decoctione facta, Malaxationis autem causa fit lauacrum, ad inflammationes uel duritias permanentes. Inflammatis locis utimur

C malux decoctione, ubi admiscetur lini semen & scenogræcum post multos labores dolentibus nodis, uel neruis, aut ossibus, & solent dare sanitatem.

Ad reumaticas uero passiones cum inflammatione existentes, ubi plantago & polygonia herba incoquantur, aut sidia, aut rosa, aut rubicina. Ad sperâtes autem spasmos utimur quidē uel eas quæ sine reumate sunt inflāmationes. Maxime iuuant ex hydroleo malux & scenogræcū decoctum. Ad duritias autē quæ sine inflāmatione sunt hijs ipsis utimur, quæ ad diaphoresin opus sunt ut exhibeantur. Infrigidari, & constringi per balneas, quæ frigida & stiptica sunt materia adhibeantur.

DE AQVIS NATURALITER CALIDIS.

Aqua calida. **E**st enim nitrosa, est & salsa, est stiptiriodis, & est sulphurea, est asfaltodis, est chalcantodis, est & siderizonta, id est ferrea, est etiā & cōposita ex hijs omnibus. Igitur naturaliter aquæ calidæ, uirtute sunt calida & desiccatiua quam plurime, & maxime expediunt humidis & frigidis. Iam autē quæ nitrodos est, uel salsa, expedit capiti & thoraci reumatizanti, & stomachum humidū & infusum habenti: faciūt & hydropticis, & tumores ex ægritudine patētibus, uel phlegmaticis. Stiptiriodes autē aquæ faciunt ad eos qui sanguinē reiiciunt, & sanguineum stomachū habent, & mulieres quæ nō secundū ordinem purgantur, & frequenter abortiunt. Sulphurea uero aqua calida, neruis malactica est & calefactoria, atq; dolores omnes mitigat, & stomachum dissoluit & euertit. Asfaltodis autem caput replet, & sensibilia loca lædit calefaciēdo, & mollit. Chalcantodis enim ori, & tonsillis, & uux, & oculis præcipue utilis est. Siderizonta, id est ferrea, stomacho & spleni utilissimi est. Oportet autē lente in aquā piscinæ ingressum facere, ut uirtus reparato corpore accedens proueniat.

DE DROPACIBVS:

Dropaces igitur diuturnis maxime passionibus expediunt. Oportet autē admisceri, si calere uis super hijs, quæ calefaciunt amplius, peretriū, cacti on, asphaltum. Si autē desiccare opus est, sulphur uiuū, salem, & cinerem famentorum. Si autem aperire uis, limnice & euphorbium.

DE SINAPISMO.

Sinapismus uero fortior est dropacibus, & in diuturnis factis passionibus multum iuuat. Oportet autē sinapismo uti in pigris passionibus, & in partibus carniū, quæ non facile sentiunt, & insensibiles sunt. Mensura autem fortitudinis sit, quo molestentur fortiter patientes, ut liuida caro fiat, & altiora sint circa ea loca, & post balneum uesticæ in hijs leues mitius fiant in cute. Quæ autem sentiunt loca, mitius utere sinapismo cum mensura, ut sit rubicunda cutis corporis. Conficies autem sinapismum hoc modo: Ficus aut caricas oportet ante diem in aquā tepidā infundi, & post hæc alia fortiter teri, & exprimi & teri, donec diligēter terantur, & sic postea acrem sinapem accipiens, qualis est syriacus & ægyptius, singillatim tritum admiscebis, & superfundes paulatim aquam ubi infusæ fuerint caricæ, & post bene collectas in unum caricas & sinapem simul permiscebis. Quod si nimis acrem uolueris facere sinapismum, duas partes sinapis, & unam partem ficuum admiscebis. Si autem mediam uolueris facere, æquales mittas partes, Si autem leniore uolueris uti, mittes sinapis tertiam partem, & duas partes de ficis addes, cum autem tolles medicamen iubes ad balneum, & in solio mittes, & postquam balneo usus fuerit, si dolores nimios, aut ruborem, uel uesticas fecerit, linteum infusum in aqua, & oleo

A oleo roseo mixto superpones. Aqua autē sit de maluis apozima, aut sambuco, ubi scenogræcū bullierit uel decoctum fuerit, & post hæc ceroto de oleo roseo cum psimithio utimur. Sciendum uero, quia in acetū sinapi infuso imbecillius fit cataplasma. Ego experimentaui cum aceto, sed melius cum aqua ut dictū est. Optime autem ischiadicis utilitatem facit.

D E S O L I O F A C T O E X O L E O .

Q Vos debemus in oleo calente deponere? Hos qui diuturnis cum rigore febribus laborant, & hos qui copos patiuntur, id est quibus ex labore nimio ossa & nerui dolent, & qui febrientes dolores patiuntur, & eos qui spasmos neruorum patiuntur, & hos qui disuria uexantur. Oportet autem quinque partes olei ad ignem calefacere. Cæterum autem in balneo. In solio uero sufficienter calefieri balneis.

D E H Y D R O L E O .

Q Vi autem in hydroleū dimittuntur? Qui imbecilles sunt cum sindone in solio deponantur, id est quibus ex labore nimio ossa & nerui dolent, aut febribus calent, debent deponi: admiscebis autem in oleo aquam sufficienter. Sit autem nihil minus ab eo.

D E R E C V P E R A T I V I S A D I V T O R I I S

ex Galeno.

OMnes autem diuturnas passiones quamplurime patientes, cum nihil iuuare uidentur adiutoria recuperatiua, quæ Græci metasyncritica uocant, quam methodicam nominant, quam etiā omnes methodici solent facere. Ego autem in quibus distemperantia fuerit humida, aut frigida, aut utrinque mixta in patientibus locis consistens, quæ de sinapi & tapsia sunt adhibeo medicamentā, uel quæ sunt hijs similia. Nam siccis & calidis talia non adhibeo. Sæpius autem lædunt qui non cognoscunt passiones, quia multis hominibus frigida & humida passiois molestia generantur, pessima utentes diæta ciborum.

Q V A E S I N T Q V A E R V B O R E M

inducant in corpore.

Nasturcij semen ruborem inducit in corpore, & calorem facit, quod Græci *φαιρινη* appellant, quemadmodum & sinapis. Inulæ uero radix similiter facit. Nam stercore syluestrum columbarum satis frequenter usus sum, & cū nasturcij semine trito & creto pro sinapi usus sum ad ischiadicos, & hemicanicos, & scotomaticos, & cephalæas, & catapleura, aut amoplatas, aut tenontas, aut partidas, dolentes diu, & adhuc ad nephreticas & cœliacas passiones, & ad podagricas, & arteticas, cum nondum constitutio fit pororū in articulis.

D . O R I B A S I I